

6.9 Obligatoryjność

Aby uniknąć powstawania nowych różnic w praktykach podatkowych wśród Państw Członkowskich, ujęte w optymalny system przepisy dotyczące podstaw wymiaru opodatkowania muszą obowiązywać zarówno przedsiębiorstwa działające w skali międzynarodowej, jak i te, które ograniczają się wyłącznie do rynku macierzystego. Jeśli wspólny system będzie zgodny z pozostałymi zasadami, a przedsiębiorstwa uznają go za wystarczająco prosty i sprzyjający konkurencji, kwestia sprzeczności między systemem obligatoryjnym a fakultatywnym szybko straci znaczenie. Wątpliwości co do systemu obligatoryjnego zależą też od jego konkretnego kształtu.

6.10 Postanowienia pośrednie/przejściowe

Zapewnienie przedsiębiorstwom swobody wyboru może jednak stanowić akceptowalne rozwiązanie pośrednie. Tak szeroko

zakrojona zmiana, jaką jest nowy system podstawy wymiaru opodatkowania osób prawnych, może również wymagać przepisów przejściowych. Rozwiązanie pośrednie jako alternatywa dla przepisów przejściowych może uczynić wprowadzanie wspólnego systemu bardziej elastycznym.

6.11 Elastyczne reguły podejmowania decyzji

Wspólny system opodatkowania przedsiębiorstw powinien być stabilny w perspektywie długoterminowej. Jednak z uwagi na zmiany naszego środowiska czy też potrzebę likwidacji luk systemowych, np. wykluczenie niepożądanych skutków ubocznych, trzeba zachować możliwość wprowadzania potrzebnych dostosowań. Decyzja o wprowadzeniu nowego wspólnego systemu musi zawierać także postanowienia dotyczące płynnego wprowadzania ewentualnych niezbędnych zmian.

Bruksela, 14 lutego 2006 r.

Przewodnicząca

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Anne-Marie SIGMUND

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie „Efektywność energetyczna”

(2006/C 88/13)

Pismem z dnia 7 czerwca 2005 r. Komisja, działając na podstawie art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zwróciła się do Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o opracowanie opinii w sprawie: „Efektywność energetyczna”.

Sekcja ds. Transportu, Energii, Infrastruktury i Społeczeństwa Informacyjnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swą opinię 31 stycznia 2006 r. Sprawozdawcą był Stéphane BUFFETAUT.

Na 424. sesji plenarnej w dniach 14 — 15 lutego 2006 r. (posiedzenie z dnia 14 lutego 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 78 do 2, przy 1 głosie wstrzymującym się, przyjął następującą opinię.

1. Wnioski: Promowanie racjonalnego zużycia energii

1.1 Dążenie do racjonalizacji zużycia energii stało się dla przedsiębiorstw koniecznością. Stąd też dobrowolnie zawierane porozumienia odpowiadają w większości przypadków na główne wyzwania wynikające ze wzrostu cen energii.

1.2 Unia Europejska odegra szczególnie ważną rolę opracowując informacje na temat dobrych praktyk i innowacji w tej dziedzinie. DG ds. Energii mogłaby stać się ośrodkiem skupiającym i rozpowszechniającym informacje na temat racjonalizacji zużycia energii.

1.3 Przydatne mogłyby tu być kampanie uczulające społeczeństwo na te zagadnienia. Powinny być one organizowane na poziomie bliskim konsumenta — ostatecznego odbiorcy i przedmiotowej branży. Tak więc odpowiedzialność za tę dziedzinę powinny ponosić władze krajowe i lokalne.

1.4 Odwoływanie się do wydawania rozporządzeń powinno więc być wyjątkiem, a nie regułą, gdyż przyjęto już wiele

instrumentów prawnych i należy zająć się podsumowaniem ich wdrażania.

1.5 Racjonalizacja zużycia energii nie jest sloganem, luksusem czy gadżetem. W kontekście międzynarodowym stale wzrastającego popytu na energię, spowodowanego zwłaszcza szybkim rozwojem krajów o gospodarkach wschodzących, takich jak Chiny, Indie czy Brazylia, leży ona w interesie obywateli, przedsiębiorstw, państw członkowskich i Unii Europejskiej. Międzynarodowa Agencja Energii przewiduje, że światowe zapotrzebowanie na energię wzrośnie do 2030 r. o 60 %, a Unia Europejska — która w 80 % zależna jest od paliw kopalnych — zwiększy związany z nią import z 50 % do 70 % w tym samym czasie. Tymczasem wobec krajów produkujących energię i w porównaniu z innymi konsumującymi ją na dużą skalę, Unia Europejska nie występuje jako zintegrowany podmiot na rynku światowym. Dlatego właśnie Tony Blair, jako przewodniczący Rady, wezwał do utworzenia wspólnej polityki energetycznej podczas nieoficjalnego szczytu w Hampton Court w październiku 2005 r.

1.6 Nie należy ukrywać faktu, że gwałtowny wzrost popytu i wzrost kosztów energii może poważnie zaciążyć na wzroście gospodarczym Unii Europejskiej, sprzyjać delokalizacjom pewnych energochłonnych branż i w konsekwencji, pogorszyć sytuację społeczną państw członkowskich, gdzie już obecnie występują silne przeciążenia systemu zabezpieczenia socjalnego wynikające ze starzenia się ludności i niżu demograficznego. W tym kontekście środki podnoszenia efektywności energetycznej są szczególnie sensowne, ponieważ przyczyniają się do obniżenia kosztów i tym samym do zwiększenia konkurencyjności.

1.7 Podobnie konkurencja w odniesieniu do zapewnienia sobie zasobów energetycznych może spowodować silne napięcia polityczne, a nawet stać się zagrożeniem dla pokoju w niektórych regionach świata; groźba ta łatwo może rozprzestrzenić się poprzez sieć terroryzmu międzynarodowego.

1.8 Racjonalne, wydajne i oszczędne korzystanie ze źródeł energii wynika z konieczności osiągnięcia równowagi o istotnym znaczeniu dla naszej planety i dla przyszłych pokoleń.

1.9 EKES uważa, że Zielona księga w sprawie racjonalnego zużycia energii — czyli jak uzyskać więcej mniejszym nakładem środków, stawia trafne pytania i proponuje realistyczne działania. Zdecydowanie popiera dążenie, by zużycie energii zmniejszyć o 20 % i uważa za konieczne nie tylko jak najszybsze osiągnięcie celu corocznego zmniejszenia zużycia energii o 1 %, lecz również, by w następnym etapie wyznaczyć sobie cel rzeczywistego zmniejszenia zużycia o 2 %.

1.10 Uważa on, że dobrowolne porozumienia z ważnymi branżami gospodarki są bez wątpienia rozwiązaniami skutecznymi i, o ile są one możliwe, lepszymi niż wprowadzanie wiążących przepisów.

Dwie branże najbardziej energochłonne to transport i budownictwo, wobec czego to pod ich kątem należy zwrócić największą uwagę i poszukiwać nowatorskich rozwiązań.

Stałe i stopniowe wprowadzanie skutecznych innowacji w zakresie racjonalizacji zużycia energii odpowiada zarówno oczekiwaniom konsumentów, jak i przemysłu. Unia Europejska i państwa członkowskie muszą z zaangażowaniem włączyć się do realizowania zbieżnych polityk mających na celu promowanie racjonalizacji zużycia energii, wymiany dobrych praktyk i rozpowszechnianie najlepszych technologii, jak i do organizowania skierowanych na gospodarstwa domowe i na konsumentów kampanii informacyjnych i zachęcających do racjonalizacji zużycia energii.

2. Wstęp

W roku 2000 Komisja zwróciła uwagę na pilną potrzebę bardziej aktywnego propagowania oszczędzania energii zarówno na szczeblu Unii Europejskiej, jak i w poszczególnych państwach członkowskich. Potrzeba ta wynika na równi z celów przyjętych w porozumieniu z Kioto oraz z konieczności wypracowania bardziej racjonalnej polityki energetycznej — w obliczu znacznego uzależnienia kontynentu europejskiego od importu surowców energetycznych — oraz zwiększenia bezpieczeństwa dostaw.

Ogłoszono w związku z tym plan działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej we Wspólnocie Europejskiej. Obejmuje on następujące cele:

- zwrócenie uwagi opinii publicznej na zagadnienia efektywności energetycznej;
- zaproponowanie wspólnych rozwiązań i działań w ramach uzgodnień z Kioto;
- uściślenie podziału zadań pomiędzy Wspólnotą a państwami członkowskimi;
- urzeczywistnienie potencjału wzrostu efektywności energetycznej; planuje się podniesienie tempa spadku całkowitej energochłonności do 1 % rocznie, przy czym zakłada się, że wskaźnik ten może zostać przekroczony;
- upowszechnianie nowych technologii.

2.1 Co osiągnęliśmy przez pięć lat?

Wskaźnik 1 % pozostaje ciągle w sferze planów; udało się jednak uchwalić szereg aktów prawnych i podpisać porozumienia o oszczędzaniu energii z niektórymi branżami; z inicjatywy Komisji lub na wniosek Rady podjęto prace koncepcyjne na szerszą skalę; wszedł w życie protokół z Kioto i wyznaczono zadania w zakresie rozwoju energii odnawialnych. Jest zresztą prawdopodobne, że spadek energochłonności nie będzie przebiegał liniowo, lecz kolejno wszystkie branże przejdą na system wielkości progowych.

2.1.1 Akty prawne

Niektóre akty już przyjęto, inne są w trakcie opracowywania; jedne mają charakter wycinkowy, inne — ogólniejszy. Należy tu wymienić: rozporządzenie w sprawie wspólnotowego programu znakowania sprawności energetycznej urządzeń biurowych ⁽¹⁾, dyrektywę w sprawie charakterystyki energetycznej budynków ⁽²⁾, dyrektywę w sprawie wspierania kogeneracji ⁽³⁾ i wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie efektywności wykorzystania energii przez odbiorców końcowych oraz usług energetycznych ⁽⁴⁾.

Z niektórymi branżami gospodarki wynegocjowano ponadto porozumienia ustalające minimalne normy energooszczędności; porozumienia te, o charakterze dobrowolnym, stanowią alternatywę dla przyjmowania nowych aktów prawnych.

Należy jednak uważać, by nie doprowadzić przy tym do chaosu, kiedy wiele przepisów prawnych pokrywa się ze sobą. Dalsze mnożenie nieprzejrzystych zasad i biurokracji hamowałoby tylko gospodarkę, a więc utrudniałoby zwiększenie efektywności w sektorze energetycznym.

⁽¹⁾ Rozporządzenie (WE) nr 2422/2001, Dz.U. L 332 z 15.12.2001 r.

⁽²⁾ Dyrektywa 2002/91/WE, Dz.U. L 001 z 4.1.2003 r.

⁽³⁾ Dyrektywa 2004/8/WE, Dz.U. L 52 z 21.2.2004 r.

⁽⁴⁾ COM (2003)739.

2.1.2 Szerzej zakrojone prace koncepcyjne

Unia Europejska podjęła jednocześnie szerzej zakrojone prace koncepcyjne; ich wynikiem są m.in. strategie — np. strategia rozwoju zrównoważonego, którą Rada Europejska przyjęła w roku 2001 i która miała zostać znowelizowana do końca 2005 r., do czego niestety jak dotąd nie doszło, czy też strategię tematyczne dotyczące przetwarzania surowców wtórnych, zrównoważonego podejścia do wykorzystywania zasobów naturalnych czy rozwoju miast, które obejmują także zagadnienia energetyczne.

2.1.3 Kioto

Protokół z Kioto wszedł w życie po jego ratyfikowaniu przez Federację Rosyjską — bez udziału Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, które jednak poświęcają znaczne kwoty na badania nad sposobami zmniejszenia emisji dwutlenku węgla.

W związku z tym Komisja wydała komunikat pt. „Powstrzymanie zmian klimatycznych na świecie”, a Rada Europejska na swym wiosennym posiedzeniu potwierdziła wolę nadania nowego impulsu międzynarodowym negocjacjom w tej dziedzinie.

2.1.4 Rozwój energii odnawialnych

Ustanowiono już polityki i wyznaczono zadania w zakresie rozwoju energii odnawialnych — w szczególności energii wiatru — a także rozwoju ekotechnologii w ogóle.

Nie zmienia to faktu, iż popyt na energię stale wzrasta, a zależność energetyczna Unii Europejskiej pozostaje znaczna, co może poważnie zaciążyć na — i tak już słabych — wynikach gospodarki w sytuacji, gdy na rynkach światowych popyt rośnie bardzo szybko, m.in. ze względu na rozwój gospodarek wschodzących, takich jak Chiny, Indie czy Brazylia.

Obmyślenie i wdrożenie europejskiej polityki racjonalizacji zużycia energii nie jest więc luksusem, lecz koniecznością wynikającą z trzech przesłanek:

- konieczność rozwoju zrównoważonego,
- konieczność ekonomiczna,
- konieczność niezależności politycznej.

Rozważania EKES-u skupiają się więc wokół tematyki „efektywności energetycznej, konieczności rozwoju zrównoważonego, konkurencyjności i niezależności gospodarczej”, która pokrywa się z zagadnieniami poruszonymi w Zielonej księdze.

3. Zielona księga w sprawie racjonalizacji zużycia energii

3.1 22 czerwca 2005 r. Komisja opublikowała Zieloną księgę w sprawie racjonalizacji zużycia energii zatytułowaną:

„Jak uzyskać więcej mniejszym nakładem środków”. Opracowanie to pojawiło się już po opublikowaniu i rozpoczęciu debat parlamentarnych na temat wniosku dotyczącego dyrektywy w sprawie efektywności wykorzystania energii przez odbiorców końcowych oraz usług energetycznych i po złożeniu do EKES-u wniosku o opinię rozpoznawczą w sprawie efektywności energetycznej. Ten porządek chronologiczny może się wydawać niezwykle, gdyż na ogół zielone księgi są opracowywane zanim powstaną teksty natury prawnej. Zasięg, jaki obejmuje ta Zielona księga jest jednak większy niż wniosku o dyrektywę. Opinia rozpoznawcza EKES-u mogłaby zostać uznana za wkład w konsultację zainicjowaną przez Komisję.

3.2 Stwierdziwszy, że pomimo wezwań do bardziej racjonalnego wykorzystania energii, zapotrzebowanie na nią nie przestaje wzrastać, Komisja uznała, iż konieczny jest silny bodziec, by opracować dynamiczny program promowania efektywności energetycznej na wszystkich poziomach społeczeństwa europejskiego. Uznała ona, że Unia Europejska mogłaby zaoszczędzić przynajmniej 20 % ze swego obecnego zużycia energii. EKES wyraża zadowolenie, że Komisja oraz Parlament Europejski mają tak ambitne zamierzenia wobec celów i zróżnicowania źródeł dostaw. Stwierdza, że uruchamia to spiralę pozytywnych działań, co dodatkowo powinno przyczynić się do tworzenia miejsc pracy dzięki rozwinięciu nowych technologii. Jednakże należy czuwać nad tym, by zastosowana polityka energetyczna nie doprowadziła do podniesienia kosztów energii, co pociągnie za sobą wyższe koszty produkcji w kontekście wzmożonej konkurencji światowej. Świadczenia emisji CO₂ przedstawiają znaczny koszt dla bardzo energochłonnych branż przemysłu (np. przemysł cementowy), co mogłoby doprowadzić do delokalizacji. Nie należy pomijać skutków społeczno-gospodarczych proponowanych bądź wprowadzonych już środków.

3.3 Zgodnie ze zwyczajem, w Zielonej księdze Komisja stawia 25 pytań dotyczących różnych opcji, co umożliwia nadanie odpowiedniego kształtu konsultacji publicznej. Przewiduje ona działania na poziomie Unii, kraju, regionu i na szczeblu lokalnym oraz w ramach współpracy międzynarodowej, wspominając polityki, jakie należy prowadzić i branże, których to dotyczy. Całość ilustrują przykłady.

3.4 Zdziwiająco jest, że niektóre zagadnienia nie są nawet wspomniane, podczas gdy mają one realne znaczenie dla tej dziedziny. Tytułem przykładu można przytoczyć oświetlenie miejskie, o którym w ogóle nie ma mowy, podobnie jak i produkcja na bazie materiałów z odzysku, która w niektórych przypadkach jest mniej energochłonna (metale, aluminium, itp.), czy też wykorzystanie biogazu z wysypisk śmieci.

3.5 Celem Zielonej księgi jest zidentyfikowanie obszarów zastojów (brak bodźców do działania, informacji, szkoleń, finansów...), które obecnie uniemożliwiają wprowadzenie skutecznych i rentownych ulepszeń. Środki, które warto promować to te, które pozwalają na osiągnięcie oszczędności netto po zamortyzowaniu koniecznej inwestycji. Na postawione pytania oczekuje się odpowiedzi w formie sugestii czy przykładów wpisujących się w realizację proponowanego celu. Następnym po Zielonej księdze etapem będzie opracowanie w 2006 r. planu działania.

3.6 Komisja zdaje się być nastawiona optymistycznie, gdyż uważa, że ściśle wdrożenie wszystkich środków przyjętych po 2001 r. (dyrektywa w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i w sprawie kogeneracji) połączone z nowymi środkami mogłoby doprowadzić do oszczędności energetycznej wysokości 1,5 % rocznego zużycia, a docelowo osiągnięcie poziomu z roku 1990.

4. Efektywność energetyczna: konieczność z punktu widzenia rozwoju zrównoważonego, konkurencyjności i niezależności gospodarczej

4.1 Łańcuch energetyczny składa się z producenta, przewoźnika, dystrybutora i konsumenta. Ważne jest więc, by oddziaływać na wszystkie ogniwa tego łańcucha, od podaży do popytu. Prawdopodobnie najsukcesowniej są działania na krańcowych ogniwach tego łańcucha: produkcji i konsumpcji.

4.2 W branży produkcyjnej regularnie wprowadza się metody produkcji zagadnienia poprawy wydajności.

4.2.1 I tak, skojarzona produkcja ciepła i energii elektrycznej (kogeneracja) opiera się na zasadzie odzyskiwania energii, która w przeciwnym wypadku zostałaby zmarnowana. Wykorzystywane są też nowe technologie pozwalające na użycie alternatywnych źródeł energii. W ten sposób wychwytywanie i wykorzystanie gazu kopalnianego umożliwia zasilanie instalacji do produkcji skojarzonej (np. w Freyming Merlebach w Lotaryngii). Można również odzyskać i wykorzystać ciepło z pieców hutniczych (technika wprowadzona we Włoszech w Brescii).

W krajach nordyckich urządzenia do produkcji skojarzonej ciepła i elektryczności zostały przestawione na wykorzystywanie drewna, dzięki czemu rozwinął się sektor drewna.

Ponadto badania dotyczące rozwiązania problemów wynikających z zanieczyszczenia instalacji i anomalii procesu spalania, powinny doprowadzić do zwiększenia wydajności instalacji.

4.2.2 Odzyskiwanie i zagospodarowanie biogazu ze składowisk śmieci pozwala wykorzystywać źródło energii uprzednio pomijane, jednocześnie walcząc z powstawaniem gazów cieplarnianych. Ten rodzaj innowacji i zagospodarowania sprzyja zakładaniu instalacji w pobliżu miejsca użycia, co pozwala na uniknięcie lub zmniejszenie strat energii w wyniku transportu.

4.2.3 W zakresie produkcji energii elektrycznej obserwuje się znaczny wzrost wydajności np. przy wykorzystaniu energii słońca i wiatru, podobnie jak i w przypadku wszystkich klasycznych i jądrowych elektrowni nowej generacji o dużej mocy.

4.3 W odniesieniu do zużycia, technologie bardziej energooszczędne są systematycznie wprowadzane do branż energochłonnych. Podnoszenie się kosztów energii odbija się na konsumencji końcowym, co skłania przemysł do poszukiwania innowacji technologicznych.

4.3.1 Postęp i innowacja w branży transportu samochodowego dotyczą w równej mierze zagadnień poprawy napędu, jakości i wydajności paliw, jak i charakterystyki opon. Wskaźniki zużycia paliw przez samochody poprawiły się w ciągu ostatnich dziesięciu lat, trzeba jednak stwierdzić, że ten postęp został zniwelowany przez zwiększenie się liczby pojazdów. Na zwiększenie użycia biopaliw wpływa się drogą zachęt fiskalnych, np. nie nakładając na te produkty tego samego opodatkowania, jak na produkty naftowe⁽⁵⁾.

Przemysł samochodowy dobrowolnie zobowiązał się wobec Unii Europejskiej, że będzie dążył do osiągnięcia średniej wielkości emisji CO₂ na poziomie 140g/km do 2008 r. Parlament i Rada Ministrów chciałyby, aby ACEA zobowiązała się do ustanowienia normy 120g/km do 2010 r. W każdym razie, jeśli producenci wywiążą się z zobowiązania, samochody osobowe dostępne na rynku w roku 2008/2009 będą zużywały 25 % paliwa mniej niż w roku 1998.

4.3.2 W odniesieniu do transportu, samorzady lokalne wszędzie w Europie zobowiązują się rozwijać politykę przemieszczania się w miastach, zmierzającą do poprawy jakości transportu publicznego, celem ograniczenia przejazdów samochodami osobowymi. Na przykład we Francji każda gmina musi opracować, przedstawić i zatwierdzić program przemieszczania się i transportu w mieście. Zdarzają się przypadki przedsięwzięcia środków przymusu, takich jak opłaty za wjazd pojazdu do miasta (Londyn).

4.3.3 Należałoby zastosować system zachęt dla środków transportu tracących na znaczeniu, takich jak kolejowy przewóz towarowy, którego udział w rynku stale maleje (mniej niż 7 %) czy żegluga śródlądowa. Trzeba jednak zaznaczyć, że pomimo tego typu zamiarów, rozwój obu tych ważnych pod względem energooszczędności branż napotyka na trudności, zwłaszcza z braku infrastruktury oraz dlatego, że koszt ich modernizacji lub założenia jest bardzo wysoki (Kanał Ren-Rodan, czy transalpejski kontenerowy transport kolejowy). Ponadto utworzenie tych infrastruktur często napotyka, słusznie bądź nie, na opór grup nacisku z ramienia obrońców środowiska naturalnego.

4.3.4 Zarządzanie oświetleniem miejskim również podlega innowacjom mającym na celu oszczędności energetyczne. Systemy zdalnego sterowania siecią pozwalają z jednej strony na kontrolę w czasie rzeczywistym funkcjonowania systemu, ale również na ustawianie napięcia elektrycznego i dostosowanie wysyłanego przepływu w zależności od rzeczywistych potrzeb, co przynosi oszczędności energetyczne.

Oświetlenie publiczne oparte na starej technologii (np. opary rtęci) jest często zastępowane wysokociśnieniowymi, mniej kosztownymi w eksploatacji lampami sodowymi o mniejszej mocy. Rozwijają się energooszczędne białe diody oraz wykorzystywanie energii słonecznej. LAMPY o niskim zużyciu prądu stopniowo utrwalają swą pozycję na rynku i przyczyniają się do zmniejszenia zużycia energii. Niektórzy dostawcy energii elektrycznej oferują swym klientom bony na zakup żarówek energooszczędnych (Włochy).

⁽⁵⁾ Dyrektywa 2003/96/WE, Dz.U. L 283 z 31.10.2003 r. w sprawie wspólnotowych ram opodatkowania produktów energetycznych i elektryczności (ang. *Community framework for the taxation of energy products and electricity*).

4.3.5 W odniesieniu do budownictwa, rezultaty dać powinno wdrożenie dyrektywy w sprawie charakterystyki energetycznej budynków. Niezależnie od tego, normy w zakresie izolacji, tak jak i postęp w zakresie szklenia okien, to znaczne osiągnięcia wykorzystywane przy wznoszeniu nowych budowli.

4.3.6 Wiele ważnych branż przemysłu, jak np. przemysł samochodowy, podjęły dobrowolne zobowiązania w zakresie polepszenia wydajności energetycznej swych produktów, które zresztą podlegają europejskim normom oznakowania. Powstaje coraz więcej urządzeń do produkcji skojarzonej elektryczności i ciepła dla potrzeb przemysłu. Warto wspomnieć, że niektóre bardzo energochłonne branże, jak np. przemysł aluminiowy przeprowadzają znaczne oszczędności wykorzystując produkty z odzysku.

4.4 Wyżej wymienione przykłady wskazują, że w kontekście trwałego wzrostu kosztu energii, racjonalizacja zużycia energii stała się procesem naturalnym dla podmiotów gospodarczych, co skłania do konkluzji, że działania dobrowolne są równie skuteczne w perspektywie średnio- i długoterminowej, jak wydawanie rozporządzeń.

5. Pytania Zielonej księgi

5.1 Pytanie 1.: *Jak lepiej stymulować europejskie inwestycje w technologię energooszczędne?*

EKES uważa, że instrumenty fiskalne mogą skutecznie stymulować inwestycje, lecz ponadto usługi z zakresu energooszczędności w ramach systemów stałej eksploatacji mogą służyć racjonalizacji energetycznej instalacji.

Sądzi jednak, że istnieją inne jeszcze środki pozafiskalne i dobrowolne, które mogą się okazać skuteczne. Mogą to być np. nagrody za energooszczędność, rozpowszechnianie „najlepszych dostępnych technologii”, wewnętrzne kampanie w przedsiębiorstwach celem wypracowania prostych, codziennych gestów (automatyczne wyłączanie świateł, stosowanie systemu czuwania instalacji elektrycznych i elektronicznych, itp.), jak również kampanie dla szerszej publiczności, mogą okazać się skuteczne. W tym samym duchu dostawcy energii mogą zachęcać konsumentów i klientów do świadomego używania energii, na przykład stosując żarówki energooszczędne. Jest to również kwestia odpowiedzialności osobistej i zbiorowej. Indiańskie przysłowie słusznie mówi, że „żyjemy w świecie, który powinniśmy zostawić w spadku naszym dzieciom”. Jest moralnie nie do zaakceptowania, by przyjąć postawę nieodpowiedzialną w stosunku do przyszłych pokoleń.

Jeśli chodzi o wykorzystanie funduszy na badania, z pewnością wystąpi tu efekt pomnożenia środków w wypadku podjęcia współpracy partnerskiej między prywatnymi i publicznymi ośrodkami badawczymi.

5.2 Pytanie 2.: *Znaczenie mechanizmu ilościowego limitu emisji dla energooszczędności*

Politykę tę można by ewentualnie wykorzystać do tworzenia projektów w zakresie urządzeń dla gospodarstw domowych

oraz dla firm transportowych, które, jak wiemy, są bardzo energochłonne. Niektóre kraje wprowadziły już zresztą świadectwa energooszczędności, które nakładają na producentów energii obowiązek oszczędności energetycznej oraz, pośrednio, ograniczeń emisji CO₂. Przy braku konkretnych działań, podlegają one opodatkowaniu (we Francji 2 centy za kilowatogodzinę), co nakłania do podejmowania inicjatyw wobec klientów celem zrealizowania oszczędności energetycznej.

Należy zwrócić uwagę na to, by wzrost kosztów energii, który może stąd wynikać, nie doprowadził do przeciwnych skutków społeczno-gospodarczych (delokalizacje). Należy jednak na ten problem spojrzeć też z punktu widzenia możliwości wystąpienia w przyszłości poważnego kryzysu energetycznego. To co obecnie zdaje się być kosztowne, w przyszłości może zagwarantować zysk. Podobnie rzecz się ma ze świadectwami emisji CO₂ i energooszczędności. Należy również rozważyć je ze względu na rolę, jaką odgrywają w zachęcaniu do inwestowania w technologie czyste i energooszczędne.

Jeśli chodzi o plan przydzielania świadectw emisji CO₂, to jest godne pożałowania, by instalacje, które stały się już przedmiotem inwestycji w technologie bardziej energooszczędne i czystsze, nie były traktowane przychylniej niż te, wobec których takich wysiłków nie podjęto.

Ponadto, skojarzona produkcja energii elektrycznej i ciepła, do której pragnie zachęcić Unia Europejska, powinna zostać lepiej uwzględniona w planach przydzielania środków.

5.3 Pytanie 3.: *Możliwość opracowania rocznych planów racjonalizacji zużycia energii przez każde państwo członkowskie oraz ich porównania*

Jeśli takie plany miałyby zostać zrealizowane, należałoby zadbać o to, by były one spójne z cyklami inwestycyjnymi. W praktyce inwestycje nie amortyzują się w ciągu jednego roku, byłoby więc wskazane, by w ewentualnych planach uwzględnić konieczny okres wdrożenia i amortyzacji.

Plany te mogłyby jedynie określać cele, jednak porównanie ich mogłoby się okazać przydatnym instrumentem pozwalającym na rozpowszechnianie skutecznych i wydajnych praktyk.

5.4 Pytanie 4.: *Możliwość rozwinięcia instrumentów fiskalnych*

Instrumenty fiskalne mogą być skuteczne, pod warunkiem, że dokonano właściwego wyboru i że są one ściśle ukierunkowane. Jest jednak oczywiste, że wprowadzenie instrumentów fiskalnych jest sprawą delikatną i leży ono w kompetencji władz krajowych. Należy przestrzegać zasady pomocniczości i szanować swobodę administracyjną należną samorządom lokalnym. W odniesieniu do VAT wspomnieć należy, że aby zmienić jego stopę konieczna jest jednomyślność Rady.

Tymczasem systematyczne stosowanie oznakowań ekologicznych jest o wiele łatwiejsze do wprowadzenia i może okazać się skuteczniejsze.

5.5 Pytanie 5.: *Rozwinąć system pomocy państwa korzystniejszy dla środowiska poprzez wspieranie innowacji ekologicznych i poprawy wydajności*

W tym zakresie należy skierować działania na branże najbardziej energochłonne: mieszkalnictwo i transport. Należy jednak uważać, by ewentualna pomoc państwa nie zakłóciła konkurencji.

5.6 Pytanie 6.: *Przykład powinien wychodzić od władz publicznych*

EKES uważa, że należy zachęcać do wprowadzenia kryterium racjonalnego zużycia energii w procedurze przydzielania zamówień publicznych, jak również do kontroli racjonalnego zużycia energii przez budynki publiczne. Właściwe mogłoby być wprowadzenie pojęcia awangardy energetycznej.

Dla oceny stosunku koszt/skuteczność, konieczne wydaje się przygotowanie analizy doświadczeń zdobytych w budynkach publicznych.

5.7 Pytanie 7.: *Trafność funduszy przeznaczonych na racjonalizację zużycia energii*

Fundusze przeznaczone na racjonalizację zużycia energii mogłyby być ważnym instrumentem w procesie poprawy efektywności zużycia energii i jej oszczędzania. Fundusze te mogłyby ułatwić prywatne inwestycje oraz pozwolić przedsiębiorstwom energetycznym na proponowanie klientom niższego zużycia energii, przyspieszyć rozwój usług z zakresu efektywności energetycznej, być bodźcem dla sektora B&R oraz dla szybszego wprowadzania na rynek efektywnych energetycznie produktów. Są one dobrym narzędziem uzupełniającym we wdrażaniu systemu wymiany praw do emisji zanieczyszczeń.

Można by jednak zastanowić się nad konsekwentnym uwzględnieniem zagadnienia racjonalizacji zużycia energii w ramach funduszu spójności i funduszu rozwoju regionalnego.

Pilne zdaje się tu zwiększenie środków na badania i rozwój, podobnie jak to uczyniły Stany Zjednoczone, które podejmują znaczne wysiłki budżetowe skierowane na technologie energetyczne.

5.8 Pytanie 8.: *Energooszczędność budynków*

Jest to sektor strategiczny i można tu uzyskać znaczne oszczędności energetyczne. Należy jednak zwrócić uwagę na to, by właściciele (zarówno wynajmujący komuś swe mieszkanie lub sami je zajmujący) nie musieli ponosić tu kosztów nadmiernych w porównaniu z ich możliwościami płatniczymi, ani też narzucać im zbyt skomplikowanych i przewlekłych procedur administracyjnych. Trzeba zadbać o to, by państwa członkowskie nie wydawały przepisów, których wdrożenie byłoby trudne do skontrolowania ze względu na ich złożoność i które nie byłyby stosowane przez niektóre przedsiębiorstwa, podczas gdy inne czyniłyby wysiłki w tym kierunku. Zakłóciłoby to przecież warunki konkurencji. Charakterystyka energetyczna budynków oceniana jest globalnie w budownictwie, podczas

gdy fachowcy z poszczególnych dziedzin osobno realizują swoje zadania. Konieczna jest więc kontrola całościowego przebiegu prac. W praktyce oznacza to, że za stosowanie norm energetycznych odpowiedzialny będzie architekt wspomagany przez biuro badawcze. Stąd też konieczność wydawania tekstów prostych i jasnych, choć dotyczących skomplikowanego procesu wdrażania.

Nie należy przewidywać jakiegokolwiek poszerzenia zakresu stosowania dyrektywy, a tym bardziej ewentualnego obniżenia wartości progowej ustalonej na 1 000 m², przed opracowaniem podsumowującym stosowanie dyrektywy z roku 2001. Warto podkreślić tu, że przegląd przepisów dotyczących zagadnień termicznych co pięć lat praktycznie pozostawia bardzo krótki okres na wdrażanie w branży, gdzie działają głównie małe przedsiębiorstwa. Okres siedmioletni wydaje się bez wątpienia bardziej realistyczny, by dać im dość czasu na uwzględnienie tych przepisów, nie zmuszając ich jednocześnie do stosowania nowych zasad, podczas gdy poprzednie dopiero co zostały wdrożone.

Przydatne byłoby opracowanie podsumowania w sprawie środków przedsięwziętych przez państwa członkowskie oraz wymiana dobrych praktyk.

5.9 Pytanie 9.: *Zachęcanie właścicieli nieruchomości do racjonalizacji zużycia energii*

Z pewnością należałoby zwrócić się raczej ku systemowi zachęt fiskalnych, jak np. zmniejszenie podatku od nieruchomości, jaki płacą właściciele w zależności od dokonanych przez nich inwestycji w zakresie energooszczędności. W każdym przypadku zagadnienie to musi pozostać w gestii każdego kraju.

Korzystne byłoby rozwinięcie rynku usług energetycznych, tak jak to ma miejsce w niektórych krajach Unii, mianowicie w krajach nordyckich i we Francji.

5.10 Pytanie 10.: *Udoskonalenia charakterystyki energetycznej energochłonnych urządzeń gospodarstwa domowego*

Należałoby skorzystać z doświadczenia zdobytego w ramach zintegrowanej polityki w zakresie produktów;

— połączyć tę kwestię z wdrożeniem dyrektywy w sprawie proekologicznej konstrukcji urządzeń energochłonnych,

— sporządzić podsumowanie z dobrowolnych zobowiązań podjętych w tym zakresie w przemyśle.

Etykieta efektywności energetycznej jest obowiązkowa dla niektórych sprzętów gospodarstwa domowego (łódówek, zamrażarek, pralek, zmywarek do naczyń, żarówek). Można by rozszerzyć jej stosowanie, by objąć nią więcej sprzętów (np. piekarniki elektryczne i kuchenki mikrofalowe typu domowego). Mogłaby stosować się także do sprzętu o innych zastosowaniach, które wymagają dużych ilości energii, takich jak ogrzewanie i klimatyzacja (np. kotły opalane gazem, pompy cyrkulacyjne i klimatyzatory wielojednostkowe typu domowego).

5.11 Pytanie 11.: *Poprawa sprawności energetycznej samochodów*

Należy poczekać na wyniki dobrowolnego zobowiązania podjętego przez ACEA wobec Komisji.

W każdym razie innowacje w zakresie sprawności energetycznej pojazdów, postęp technik napędu, zmniejszenie zużycia są stale i stopniowo brane pod uwagę przez przemysł motoryzacyjny.

Pozostaje jednak kwestia starszego parku samochodowego, zagadnienie czasami o znaczeniu również społecznym. Zarówno z punktu widzenia racjonalności zużycia energii, jak i bezpieczeństwa, należałoby zachęcać do odnowienia parku samochodowego. Właściwe mogłoby być rozważenie specyficznych środków w zakresie przydzielania kredytów, by osoby o skromnych dochodach nie były pokrzywdzone.

Na końcu trzeba wspomnieć o tym, że opodatkowanie odnośnie do środków transportu pozostaje bardzo zróżnicowane, co jest krzywdzące dla niektórych jego form, jak to podkreślił EKES w swym raporcie w sprawie transportu zorganizowanego z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.

5.12 Pytanie 12.: *Publiczne kampanie informacyjne*

Jeśli pragniemy, żeby kampanie skierowane na gospodarstwa domowe były udane, musimy pozostać na szczeblu krajowym, a nie europejskim. Kampanie informacyjne skierowane do dzieci byłyby bardzo przydatne, by wystarczająco wcześnie nabrały one dobrych przyzwyczajeń w odniesieniu do oszczędności energetycznej (takich jak, po prostu, gaszenie świateł kiedy wychodzą z pomieszczeń). Odpowiednie informacje dla konsumentów również mogłyby się okazać korzystne, by wybrali oni sprzęt o najwłaściwszym dla nich zużyciu energii.

Ponieważ zorganizowano już kampanie krajowe, można by obecnie dokonać wymiany doświadczeń.

5.13 Pytanie 13.: *Efektywność przesyłu i dystrybucji energii elektrycznej, propagowanie produkcji skojarzonej*

Produkcja elektryczności ponosi straty w chwili przetworzenia (około 30 %) i transportu (około 10 %). Straty z powodu transportu można zmniejszyć poprzez skrócenie jego trasy.

Można również osiągnąć oszczędności dzięki lepszemu zarządzaniu popytem, zwłaszcza w odniesieniu do konsumentów, którzy zużywają bardzo dużo energii. Wskazane by było opracowanie porozumienia między nimi a producentami, tak by lepiej zarządzać popytem.

Otwarcie rynku powinno umożliwić osiągnięcie większej efektywności dzięki rywalizacji pomiędzy dostawcami, jednak jest jeszcze zbyt wcześnie, by przedstawić jakieś podsumowanie w tym zakresie.

Należałoby również ściślej określić status elektryczności wywodzącej się z produkcji skojarzonej. Parametry zaproponowane w dyrektywie w sprawie produkcji skojarzonej zdają się trudne do zrealizowania, tym bardziej że są one interpretowane różnie w różnych państwach członkowskich.

5.14 Pytanie 14. i 15.: *Rola dostawców energii w zakresie dostawy w ramach obsługi energetycznej oraz wprowadzenie białych świadectw*

Można się zastanowić, czy w interesie producentów-dostawców energii leży zmniejszenie zużycia. Dlatego też niektóre państwa członkowskie wprowadziły świadectwa energooszczędności.

Trzeba wziąć pod uwagę cały szereg podmiotów uczestniczących w tym procesie, zanim uda nam się zmniejszyć zużycie energii. Przydatne byłoby wprowadzenie dobrowolnego kodeksu właściwego postępowania.

Bezsprzecznie należałoby lepiej określić, co rozumiemy pod pojęciem obsługi energooszczędnej i kontraktu dotyczącego charakterystyki energetycznej.

Pożądane byłoby podsumowanie praktyki stosowania białych świadectw przez państwa członkowskie, w których je wprowadzono, zanim rozszerzy się ich stosowanie na poziomie wspólnotowym.

5.15 Pytanie 16.: *Nakłonienie przemysłu do zastosowania bardziej energooszczędnych technologii*

Skuteczność istniejących już środków (węgiel, dobrowolne zobowiązania).

Należy raczej odwoływać się do dobrowolnych zobowiązań niż do środków przymusu. Zresztą w wielu krajach europejskich zostały już podjęte pewne środki, o ile są one korzystne z punktu widzenia finansowego, bądź interesujące z punktu widzenia ekonomicznego. Ewentualne działania powinny więc zostać skierowane na środki wymagające zachęty czy wsparcia, w przeciwnym wypadku umożliwimy niepotrzebne wykorzystywanie sytuacji.

5.16 Pytanie 17.: *Zachowanie równowagi pomiędzy środkami transportu oraz zwiększenie transportu kolejowego i rzecznoego*

Branży kolejowej często brak elastyczności i alternatywnych rozwiązań, a szlaki żeglugowe nie są wystarczająco rozwinięte i mają zbyt wiele problemów z przepustowością. Należałoby więcej inwestować w interoperacyjność różnych środków transportu, uwzględnić koszty zewnętrzne i wykorzystać środki transportu pozwalające na osiągnięcie lepszej efektywności energetycznej. Wprowadzenie możliwości konkurencji uregulowanej raczej, niż w jej formie czysto ekonomicznej, przyczyniłoby się do ożywienia tej branży.

5.17 Pytanie 18: *Finansowanie infrastruktury transeuropejskiej sieci transportowej* ⁽⁶⁾

Już od dawna czekamy na wielkie sieci transeuropejskie. Ogólny kryzys finansów publicznych w Europie często opóźniał ich realizację. EKES zakłada, że wspólnotowe środki finansowe przeznaczane będą w pierwszej kolejności na rozbudowę gałęzi transportu, które okazały się szczególnie efektywne z punktu widzenia zużycia energii.

Miejmy nadzieję, że uda się również zachęcić do zawierania partnerstw prywatno-publicznych.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 108 z 30.4.2004. „Przyszłość infrastruktury transportowych” (ang. *Transport infrastructure for the future*).

5.18 Pytanie 19.: Normy i środki regulacyjne w branży transportowej

Priorytetem powinny być tu innowacje technologiczne i ustanowienie norm określonych wspólnie przez przemysł i władze publiczne.

5.19 Pytanie 20.: Czy władze publiczne powinny być zobowiązane do zakupu samochodów technologii czystych?

Zasady swobodnej administracji obowiązujące w przypadku samorządów lokalnych oraz zasada pomocniczości są sprzeczne z możliwością wprowadzenia nakazu. Pomimo to regionalne władze publiczne częstokroć dokonują już zakupu tego typu. Ustanowienie zasad w zakresie ofert publicznych może być środkiem zachęcającym do tej praktyki.

W swej obecnej formie wnioski dotyczące dyrektywy w sprawie promowania czystych pojazdów w transporcie drogowym (COM(2005) 634), zmierza do rozwoju tej praktyki narzucając określoną ilość pojazdów „czystych” w przetargach ogłaszanych przez władze publiczne

5.20 Pytanie 21.: Obciążenie wydatkami na rzecz infrastruktury transportowych i kosztami zewnętrznymi (zanieczyszczenie, wypadki itp.)

EKES wielokrotnie pozytywnie wypowiedział się o obciążeniu kosztami zewnętrznymi i zwrócił się do Komisji o przedstawienie odpowiedniego projektu. Wskazane jest zatem przeanalizowanie stosowanych dotychczas w niektórych krajach środków, aby móc dokładnie ocenić ich skuteczność.

5.21 Pytanie 22.: Program finansowania projektów racjonalizacji zużycia energii przez spółki zajmujące się zagadnieniami oszczędności energetycznej

O ile inicjatywy te okazały się korzystne, należy zachęcać do ich popularyzacji i wsparcia w Unii Europejskiej.

5.22 Pytanie 23.: Racjonalizacja zużycia energii jako element stosunków Unii z krajami trzecimi

Koszty energii sprawią, że zagadnienie racjonalizacji zużycia energii będzie kwestią jeszcze bardziej delikatną niż wcześniej. Międzynarodowe instytucje finansowe powinny w rzeczy samej uwzględnić to zagadnienie przy rozpatrywaniu pomocy technicznej i finansowej, której udzielają.

5.23 Pytanie 24.: Wykorzystanie europejskiej wiedzy w krajach rozwijających się

Należałoby uprościć i usprawnić istniejące już środki (rozwój korzystny dla środowiska — CDM, skoordynowane wdrażanie — JI (?)).

5.24 Pytanie 25.: Możliwość wynegocjowania w ramach Światowej Organizacji Handlu preferencji taryfowych i pozataryfowych dla produktów energooszczędnych

Zdaje się mało prawdopodobne, aby Unii Europejskiej udało się wprowadzić tego typu wymagania w ramach Światowej Organizacji Handlu (WTO), gdyż mogłoby to zostać uznane za niekorzystne dla producentów z krajów rozwijających się.

Bruksela, 14 lutego 2006 r.

Przewodnicząca

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Anne-Marie SIGMUND

(?) CDM – Clean Development Mechanism, JI – Joint Implementation.